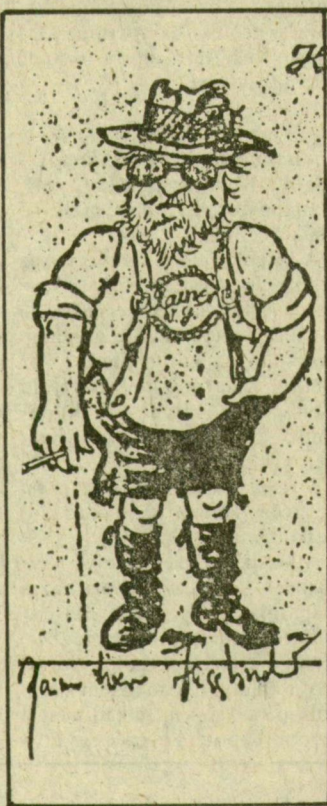

FASSBINDER 100 OLDALON

Hőmérő a kultúra fenekében

Jövőre lesz tíz éve, hogy Európa „egyik” legnagyobb filmrendezője eltávozott az élők sorából. Rainer Werner Fassbindernek hívták. Az egyik, s ez azért időzöjeles, hiszen hatalmas életművét összevetni a kortársak munkáival szinte reménytelen vállalkozás, mások értékítéletét meg minek citálnám ide, különben is szerintem merő butaság és felelőtlenesség erőrangorral operálni egy olyan összetett és érzékeny média esetén, mint a film.

Ugyan jövőre lesz „csak” tíz éve, hogy ismét emlékeztetnénk rá, a kilenc pedig nem olyan egész szám, ami kiemelkedne az évfordulók sokasága közül. Az apropót mégis az adja, hogy nemrég a Stúdió '91-ben is foglalkoztak vele, a múlt héten vetítették az Amikor 13 újhóld van egy évben című filmjét a Belvárosi mozi kamaratermében, és ami talán e tárgykörben legfigyelemreméltóbb, hogy megjelent Zöldi László Hőmérő a kultúra fenekében című 100 oldalas könyve, amely Fassbinder különös életéről és haláláról próbál képet adni számos eredeti dokumentum, fekete-fehér felvételek és egy tizenkét oldalnyi interjú erejéig. Sajnálattunkra, a szerző már az elején leszögezi, hogy terjedelmi okok miatt nem ölelheti fel témáját úgy, ahogyan szeretné. De „előcsalódottságunkat” hamar feloldja a szerző

remek stílusa, melyből jó érezni, hogy enyhén szólva otthon van a témában, no meg Fassbinder élete és művészete önmagában is elég, hogy figyelmünket jócskán leküsse. A filmek áttekintésében nagyon fontos, hogy a szerző történetiségükben vizsgálja mind,

így szemünk láttára bontakozik ki az a meglepően hosszú siker-széria, amelyen át Fassbinder kitarthat ugyan elképzelései mellett, de filmrendezői habitusának alakulása nyomon követhető. Ő mindig az életét vitte filmre, ezért amikor lemerülünk egy-egy filmjébe, nem teszünk mást, minthogy őt magát kutatjuk. Hogy ki volt ő? A még életében készült karikatúra talán az egyik legpontosabb jellemrajza: „Alul bajor, felül értelmiségi, egészében zseni.” Bár bajorságát maximum viccből válalhatta.

A szerző érdekes párhuzamba állítja Fassbinder antiszínházát a korabeli szegedi próbálkozásokkal, amely próbálkozásokban a németnek van nagyobb tere, lehetősége. Azt hiszem, hogy Fassbinderrel leginkább elmondható, hogy mindkét végén égette a gyertyát, gyorsan élt, folytonosan, megállás nélkül dolgozott. Átlagosan körülbelül évi négy filmet csinált, s az első időkben, hogy megszerezze a filmhez szükséges pénzt, nem átalott a színésznőt az utcaszakra állítani.

Haláláról igen visszafogottan írtak az újságok. A magyarországi búcsúztatása is elég csendben, bár lezajlott. „A legmelegebb és legfájdalmasabb írás a Szegedi Egyetem című diákújságban lát napvilágot” – írja Zöldi László.

Podmaniczky Szilárd

Tanári hangverseny

Az intézet tanárai adnak hangversenyt csütörtökön délután 6 órakor a Liszt Ferenc Zeneiskola nagytermében (Tábor u. 6.). A műsoron Haydn, P. Vilbert, De Falla, E. Köhler, Bach, Gordon Jakob és Alec Tempton művei szerepelnek. Közreműködik Dillmann Éva, Zsiga Katalin mv., Szélpál Szilveszter, Demeterné Dányi Júlia, Szel Pálné, Lajos Istvánné, Schamberger Krisztina mv., Greksa László, Szelecsán Istvánné, Sigmondné Erős Andrea, Balázs György., Paragi Jenő, Maróti Mihály és Bódi Béla mv.

Petőfi a nagyszebeni csatában

A panoráma, vagyis a körkép műfaja a tizenharmadik század utolsó évtizedeiben született és a tizenkilencedik század végére vált igazán népszerűvé. Ekkor készült a *Fesztávkörkép* is, valamint a *raclawicei győzelem megéneklő lengyel csatákép*, melyet Jan Styka és csoportja festett. A kor ismert mestere, egy másik körképet is készített, ezen a magyar történelem egyik fontos eseményét, a negyvennyolcas szabadságharc, nagyszebeni csatáját örökítette meg. A dicsőséges erdélyi hadjáratot Bem tábornok vezette, a lengyel festő téma-választását nyilván a szabadságért küzdő két nép közös történelme is motiválta. Styka munkatársai között magyar festők is dolgoztak, így többek között Vágó Pál és Spányi Béla. A csatát megjelenítő körkép két főszereplője természetesen Bem és Petőfi.

Sajnos a mű időközben megrongálódott, több darabja eltűnt. Részleteit nemrég Bem szülővárosa, Tarnow múzeumának munkatársai kutatták fel, gyűjtötték össze. A csatákép fragmentum állapotában is nagyszabású. Megmaradt darabjait ideán, a március tizenötödikei ünnepségek alkalmával a fővárosi közönség már megtekinthette. Ma délután fél 5-től a szegediek is láthatják a Móra Ferenc Múzeum első emeleti termében. A vendégkiállítás Maciej Kozminski, a Lengyel Köztársaság magyarországi nagykövete nyitja meg. A látást május 26-áig áll nyitva az érdeklődők számára.

P. E.

VÁLTOZNAK A GYÓGYSZERÁRAK

Van, ami olcsóbb lesz...

...és van, ami drágább. Ezt tudtam meg Rákos Gyulától, a megyei Gyógyszertári Központ igazgatójától, amikor az új árakról érdeklődtem.

A szomorú tény azonban az, hogy a lakosság összességében mintegy 70 százalékkal fog többet fizetni a gyógyszerekért május 2-ától, mint korábban. A társadalombiztosítás eddig négy kategóriába sorolta a készítményeket: volt, amelyiket 100, volt amelyiket 90, 80 százalékban támogatott, és létezett olyan csoportja a gyógyszereknek, amelyekre egyáltalán nem adott támogatást. Most ez némileg módosul: lesz 100, 95, 80 és 0 százalékos hozzájárulás.

Ezután sem kell tértítési díjat fizetniük például a cukorbetegnek az anti-diabetikumokért, a gyógytápszerreket, az asztma, allergia, epilepszia elleni szerekért, a Parkinson kór elleni készítményekért. Ingyenes a Maripen, a Vegacillin a reumás lázban szenvedő 18 éven aluliak részére. Nem fizetnek bizonyos szerekért a glaukómások, és ingyenesek továbbra is bizonyos immunbiológiai készítmények, a veseátültetésen átesett betegek

gyógyszerei, az infarktust átélteknek a Colfarit és a Syncumar.

Az árak 95 százalékát vállalja át a társadalombiztosítás a leginkább idős korú krónikus betegek, szív- és érrendszeri, reumatológiai betegségekben szenvedők gyógyszerellátásában. A tápszerreket, a külföldi gyógyszerek zöméért azonban az ár 20 százalékát, mivel a legtöbb a 80 százalékos támogatottság csoportjába tartozik.

Mélyen a zsebünkbe kell nyúlnunk azonban, ha nyugtatóra, altatóra van szükségünk: ezeket, valamint a fogamzásgátlókat és a B-6 kivételével az összes vitamint teljes áron tudjuk megvenni ezután.

Az árvaltozások miatt az elkövetkező napokban – április 28-a és május 4-e között – kénytelenek feltározni a gyógyszerárakban. A központ ezt úgy szervezi meg, hogy fönnakadás ne legyen az ellátásban, hogy a zárva tartó patika közelében lévő másik fogadja a betegeket.

Május 1-jén Szegeden a Kígyó, 2-án a Dugonics téri gyógyszerár tart éjjel-nappali ügyeletet.

Ch. Á.

TÖMÖRKÉNYESEK GÖRÖGORSZÁGBAN

Történelemóra Epidaoroszban

Humán gimnáziumról az elmúlt évek diákjai legfeljebb Karinty Tanár úr kéremjében olvashattak. A régi forma felelevenítésére Szegeden legelőször a Tömörkény gimnázium vállalkozott, mikor tavaly humán osztályt indított. Az iskola igazgatója Kühn János érdeklődésünkre elmondta, elképzelésük szerint a humán tanítás célja a történelem és a művészetekkel kapcsolatos ismeretek összekapcsolása, valamint idegen nyelv, nyelvek elsajátítása. Az ide szerződött diákok latint és angolt tanulhatnak, párhuzamosan ismerkednek a görög-római történelemmel, irodalommal, képzőművészettel. Az új, komplex humán képzéshez hozzátartozik a könnyűből tanultakat a diákok igazi élményekkel is megtámogathassák. Ezért az immár második év humánosok nemrég az európai kultúra bölcsőjével, közelebből is megismerkedhettek. A tavaszi szünetben tíz napot töltöttek Görögországban, ahol az ókori történelemből ismert színhelyeket látogattak, eddig csak képről ismert művészeti alkotásokat csodálhattak.

– Nekem az Epidaorosi Színház tetszett legjobban – mondja Gácsi Katalin, mikor az úton szerzett élményeiről kérdezem. – Ott találkoztunk egy külföldi csoporttal, melynek tagjai a Machbethből rögtönzöttek részleteket. A miénk közül pedig egy fiú dorombon muzsikált. A csodálatos akusztikát arra is felhasználta, hogy meghallgassuk a színház történetéről szóló ismertetőt.

– Lehetek őszinte? – kezdi a mondókáját

Yinkler Réka. – Nekem csalódást okozott az Akropolisz. Állványerdő borította, alig látszott belőle valami. Sokkal jobban tetszett például Delfi, vagy az őrségváltás a parlament előtt.

– Milyeneknek találtátok a görögöket?

– Nagyon színpadikusak és úgy tapasztaltuk, szeretik a magyarokat. Több helyettes is adtak nekünk kedvezményt. Egy faluban pedig találkoztunk egy bácsival, akiről beszélgetés közben kiderült, egyszer ő vitte az olimpiai lángot – magyarazzák a kislányok.

– Az olimpiai stadionban a csoport minden távot végigfutott – kapcsolódik be a beszélgetésbe Kovács Miklósné igazgatóhelyettes, aki matematika-fizika szakos léte is szívesen vállalta az út megszervezését.

– Mennyibe került az utazás és miből tudták kifizetni?

– A tíz nap fejenként tízezer forintba került. Sajnos egyenlőre a szülők vállalták a költségeket. Az osztályból jóval kevesebben jöttek, mint vártuk, sok szülő az Öböl-háború miatt nem merte a gyereket elengedni. A humánosok közül kilencen vállalkoztak az utazásra, de hogy megteljen a busz, egyetemistákat is vittünk magunkkal. Így volt közöttünk régész, irodalmár, művészettörténetben jártas hallgató. Nagyon jól tudtuk használni a tudásukat. Szerencsénkre egy igazi görög fiatalember is jött velünk. Ő magyarországon él, itt jár egyetemre is, de vannak kinn rokonai, barátai, akik segítettek a szervezésben.

A csoporttal latin szakos tanár is utazott, Beke Évát első látásra alig tudtam kiválasztani tanítványai közül, olyan fiatal. Jövőre ő vezeti a csoportot, neki már ismerős lesz Tessaloniki, Athén, Korintosz, Mükéné, a Meteórak.

– Főként a történelmi helyekre fűztük fel az utat – mondja –, de művészeti, földrajzi élményeket is gyűjtöttünk. A buszon sem hagytuk abba az ismeretek gyarapítását, a gyerekek, az egyetemistákkal együtt a különböző városokról, nevezetésekről előre felkészültek és útközben előadást tartottak. Persze azért volt időnk kicsit szórakozni is. Megkóstoltuk a muszakát, a tintahalat, a polipot, a felhőteket a recinát, a metaxát és az úzót is.

Kühn János még mesélt a tervekről is. A cél, hogy ezután, a négy év alatt minden gyerek legalább egyszer eljusson egy ilyen külföldi útra. E célból létrehoztak egy önfenntartó alapítványt is. A szülők, önkéntes alapon vállalták, hogy havonta 40 forintot befizetnek, így várhatóan évi 320 ezer forint gyűlik majd össze. Ehhez a gyarapodó tőkéhez négy-öt évig nem nyúlnak, így össze gyűlik annyi pénz, hogy annak kamataiból lehet gazdálkodni. Természetesen szívesen vennék, ha akadnának szponzorok is, akik a humán osztályok utazását támogatnák. Hiszen a gyerekek sokkal inkább élményit-hetik ismereteiket, ha igazi élményeket kapcsolhatnak azokhoz. Ha minden jól megy a következő célállomás: Róma.

(pacsika)

Mindenfajta zenei világok canossája

Beszélgetés Maklár László karmesterrel

Pál Tamás és Kocsár Balázs mellett Maklár László, a fővárosi Operettszínház zenei igazgatója vezényli Szegeden a Bohéméletet, s a karnagy afféle boldog visszajáró, mert művészi pályája a városból indult, s egy-egy produkció erejéig rendre visszatér ide. A mester, még a hetvenes évek elején, Vaszy Viktor volt, aki a frissen végzett fiatalembernek fölajánlotta az opera karigazgatói állását. Szeged után Budapest következett, másfajta zenei feladatokkal és elképesztő sokszínűséggel. A szegedi színház öltözőjében beszélgetünk mindezekről, mígnem egy szép, szabályos művészi ars poetica kerekedik a mondatokból.

– Rendszeresen visszatér Szegedre. Vegyük most számba ezeket a visszatéréseket.

– A nyolcvanas évek második felétől a Szabadtérin vezényeltem a Jézus Krisztust, a Nyomorultakat és Báthori Erzsébetet, tavaly pedig az István, a királyt, amellyel hosszú harc után végre sikerült bizonyítani, hogy az élőzene, még ha technikailag gyöngébb is, mint a stúdiókonzerve, mégiscsak nagyobb hatású és közvetlenebb.

– Operát, ha jól tudom, most vezényel először. Gondolom, a szegedi Bohémélet dirigálásának is van története.

– A szegedi föllépést Gregor Józsefnek és Pál Tamásnak köszönhetem. Van nekem egy nyugat-európai turnéra szóló meghívásom, egy olasz társulat élén a Bohémélettel. Ezt elmondtam Gregor Jósának is, s egyúttal megkérdeztem, vajon vállalná-e, hogy néhány bemutató erejéig eljőjék a városba. Igent mondtak, s ez mérhetetlenül megtisztelő gesztus, mert a szegedi színház nincs rászorolva Maklár Lászlóra, hiszen van kitűnő és fölkészült dirigense elég, ellenben nekem igenis szükségem volt arra, hogy tanulva tanítsak, és éppen a Bohémélettel, mielőtt majd elindulok a nyugati turnéra. Szóval köszönöm!

– Visszatérve a művészi vállalkozás jellegére, hogy tudnillik operáról van szó, nem félt a kihívástól?

– Azt gondolom, hogy az ember, ha teheti, igyekezzen ott lenni minden zenei megnyilvánulásban. Tudatosan kerülöm a megjelöléseket, hogy könnyű vagy nehéz műfaj. Mert ugye, mi a könnyű és mi a nehéz. Azt mondják, a zene, amely szórakoztat, az könnyű. Mármost Mozart korában a szerenádnak is a szórakoztatás volt az elsődleges célja, mára mégse nevezzük ezt könnyű zenének, a rockkal, vagy

dzsesszel ellentétben. Az operaházak, szerző a világban, jószerevével csak azokat az operákat játsszák, amelyek ennek a műfajnak a csúcseit jelentik, holott született az évszázadok folyamán jó néhány siralmasan gyöngédarab is. Ebből aztán számomra az következik, hogy nem a műfajiság az elsődleges szempont, hanem az esztétikum. Vannak zenék, amelyek élnek. Hallatlanul egyszerű érzés, ha az embernek mindenféle zenéhez van kedve. Lehet-e Gershwin zenéjét például könnyűzenének kategorizálni? Aligha hinném. Az én ars poeticám, hogy mindenféle zenei világok canossáját meg kell járni.

– No de hogyan megy ez a gyakorlatban?

– Illusztrálásképpen elmondom az egyik csütörtöki napomat. Délelőtt végigvittem egy érzésem szerinti remek zenekari főpróbát Gulyás Dénessel. Délután azonban vissza kellett utaznom Pestre, s a vonaton Illés Lajos oratórius művét tanulgattam, melyet majd a Református Világlatalkozó alkalommal mutatunk be. Ez, ugye, ha úgy tetszik rockzene. Este pedig A mosoly országát dirigáltam az Operettben. Az én előadói életemet ez a sokféleség teszi izgalmasná. Meg kell mondanom, hogy roppantul sajnálom az olyan előadókat, akik csak ezt vagy amatt hajlandók csinálni. A kaviár mellett miért ne lehetne szeretni a töltött káposztát, vagy a körömpörköltet is?

– Egyébiránt mit gondol a rockopera klasszicizálási lehetőségeiről? Előfordulhat, hogy azok a darabok, amelyeket, szerző a világban, nagy közönségsikerrel játszanak, s amiket például Ön is vezényel, néhány évtized, vagy évszázad múltán éppolyan klasszikus értéknek számítanak majd, mint, mondjuk, Puccini, vagy Wagner operái?

– Hiszek ebben. A rockopera éppolyan végigkomponált és magasan szervezett mű, mint

klasszikus társa. A rock egyébként is a huszadik század egyik legadekvátább zenei világa. Rólunk szól, egzaltáltságunkról, szenvedélyeinkről. Régebben divat volt, hogy klasszikusokat diszkósítottak. A londoni szimfonikusok most fordítottak a dolgon, és Beatles-dalokat vittek lemezre, tisztán klasszikus eszközökkel. El-elmosódnak a határok. Schönberg Nyomorultakja, amit Pesten dirigáltak, egy romantikus rockopera, de semmivel sem könnyebb a betanulása és betanítása, mint egy átlagos nehézségű kalszikus operáé.

– Gondolom, az évi programjait is a sokszínűség jellemzi majd. Mit dirigál a Bohémélet után?

– Az operettszínházzal Zürichbe készülünk, a Marica grófnővel és a Cirkuszhercegnővel lépünk föl, ami, a zenei piaci viszonyokat és lehetőségeket figyelembe véve nem kis dolog. Dirigálok aztán Illés Lajos fent említett oratóriumát, Handel Messiásának rockváltozatát s készülők egy német nyelvű De nevére is, amit majd Münchenben mutatunk be a színházammal. De amire különösképpen büszke vagyok, hogy nyáron, öt előadás erejéig, bemutatjuk majd Gershwin Porgy és Bessét, előírás-szerűen, mert a darabot csak színes bőrszínház játszhatja. A két főszereplő a New York-i Metropolitanból jön. Összel pedig egy könnyed amerikai musicalben dolgozom, a cím bizonyára mindenki számára ismerős az olasz film után: Az örült nők ketrece. Haumann Péter és Német Sándor lesznek a főszereplők.

Mozgalmas év lesz tehát ez is, de nem bánom. Sőt! Ezek a darabok így, egymás mellett érnek számomra sokat.

Darvasi László